Sivas Katliamı (2 Temmuz 1993)

Besim Can ZIRH
besimcan@gmail.com

Yayımlanma Tarihi:
2 Temmuz 2025

İndirilme Tarihi:
13.10.2026

Önerilen Atıf: ZIRH, Besim Can (2025). Sivas Katliamı (2 Temmuz 1993). Alevi Ansiklopedisi — ISIL: DE-4607. https://doi.org/10.68413/alevian siklopedisi.z7kbp (Erişim Tarihi: 13.10.2026)

Alevi Ansiklopedisi, **Kütüphaneler ve İlgili Kuruluşlar için Uluslararası Standart Tanımlayıcı** kapsamında **ISIL: DE-4607** koduyla kayıtlıdır.

ISSN 3055-9928

ISIL URI /isil/DE-4607

LOBID
lobid.org/organisations/DE-4607

Permalink id.zdb-services.de/resource/organisations/DE-4607

Adres: Alevi Ansiklopedisi Körnebachstr. 49-51, 44143 Dortmund

info@aleviansiklopedisi.com

Özet
2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta Madımak Oteli'nin kundaklanması sonunda, Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri için kente gelen 33 kişinin hayatını kaybetmesi Türkiye ve yurtdışındaki Alevileri derinden sarstı ve "Alevi Uyanışı" olarak anılan sürecin kırılması noktası oldu. 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta yaşananlar Türkiye'de 1987 Anayasa Referandumunun getirdiği görece siyasi liberalleşme ve 1989 Yerel Seçimlerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin (SHP) seçim zaferiyle girilen 12 Eylül'den sonrası demokratikleşme beklentisinin de sonu oldu. 1993 yılından itibaren sürmekte olan Sivas Davası'nın 5 sanığıyla ilgili olan kısmı 13 Mart 2012 tarihinde zaman aşımından düşürüldü. Cumhurbaşkanı Erdoğan 6 Eylül 2023 tarihinde af yetkisini ikinci kez kullanarak, Sivas Davası'ndan idam cezası alan fakat idam kaldırılınca cezası ağırlaştırılmış müebbet hapse dönüştürülen "asli fail" Hayrettin Gül'ün cezasını sağlık sorunları nedeniyle kaldırdı. Aleviler hâlâ Sivas'ta yaşanan ölümlerin yasını tutuyor, anma törenleri düzenlemeye devam ediyor. Sivas, otuzuncu yılında Türkiye'de ve yurtdışında Aleviler için halen kimliklerini tanımlayan güçlü bir "seçilmiş travma" oluşturuyor.

Anahtar Kelimeler: 2 Temmuz, Alevi-Karşıtı Şiddet, Jeopolitik, Katliam, Seçilmiş Travma, Sivas, Toplumsal Bellek, Toplumsal Hafıza, Toplumsal Travma

1993 Yılı: Siyasi Krizler ve Toplumsal Gerilimler

Türkiye'nin siyasi tarihinde bir başka dönüm noktası olan 1993 yılı, toplumun laik ve cumhuriyetçi kesimleri arasında oldukça etkili bir gazeteci olan, Uğur Mumcu'nun (1942-1993) 24 Ocak'ta arabasına bomba konularak öldürülmesiyle başladı. Ardından Maliye Bakanı Adnan Kahveci (1949-1993) (5 Şubat'ta trafik kazasında), Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis (1933-1993) (17 Şubat'ta askeri uçak kazasında) ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal (1954-1993) (17 Nisan'da kalp krizi sonucu) gibi dönemin siyaseti açısından oldukça önemli isimlerin ölümleriyle devam etti.

Telif Hakkı © 2026 Alevi Ansiklopedisi ve yazar(lar)a aittir. Aksi belirtilmedikçe Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0) kapsamında yayımlanmıştır. Her türlü kullanımda uygun atıf zorunludur. Ticari kullanım, değişiklik, çeviri veya yeniden yayın için Alevi Ansiklopedisi ve/veya yazar(lar)ın yazılı izni gereklidir.

Bu ölümlerin gerçek nedenleri kamuoyunda tartışma konusu olmaya devam etmekte ve bazı kesimler hala bu ölümlerin ardında çeşitli komploların olduğuna inanmaktadır. 1993 yılı aynı zamanda "Kürt Sorunu" açısından da bir dönüm noktasıydı. Kürdistan İşçi Partisi (PKK) 1991 yılında yaşanan Birinci Körfez Savaşı'nın ardından Kuzey Irak'ta ortaya çıkan fiili durumdan yararlanarak yoğunlaştırılmış bir silahlı mücadele stratejisi benimsedi. 1993 yılında PKK'nın gerçekleştirdiği 413 silahlı saldırıda, görevde olup olmadığından bağımsız, 403 güvenlik görevlisi ve bölgedeki köylere devlet memuru olarak atanan öğretmenlerin yanı sıra yöre sakinlerinin de aralarında bulunduğu bin 166 sivil hayatını kaybetti. Toplum açısından oldukça sarsıcı bu gelişmelerin ortasında, 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta yaşananlar Türkiye'deki ve yurtdışındaki Alevileri derinden sarstı.

Pir Sultan Abdal Şenlikleri ve Saldırının Gelişimi

1993 yılında düzenlenen Pir Sultan Abdal Şenlikleri'nin tarihçesi 12 Eylül öncesine uzanıyordu. Şenliklerin ilki 1979'da Ankara'da kurulan Banaz Derneği tarafından aynı yıl Banaz'da düzenlemişti. 1980 darbesiyle birlikte kapatılan dernek 1989 yılında tekrar açılmış ve 1991 yılında ise adını Pir Sultan Abdal Kültür Dernekleri olarak değiştirmiş ve Şenliklerin üçüncüsünü 1992 yılında Banaz'da düzenlemişti. 1993 yılında düzenlenecek Şenliklerin bir bölümü dönemin Sivas Valisi Ahmet Karabilgin'in davetiyle Sivas merkeze alınmıştı. Ancak, davetliler arasında yazar Aziz Nesin'in (1915-1995) olması nedeniyle Şenlikler öncesi düşmanca propagandalar başladı. Nesin, o yıllarda günlük çıkan Aydınlık Gazetesi'nin baş yazarıydı. Bu gazete Salman Rüşdi'nin *Şeytan Ayetleri* (1988) kitabını Türkçeye çevirip dizi halinde yayınlamasıyla tartışmaların odağındaydı. Aziz Nesin'in oğlu Ahmet Nesin 2020 yılında verdiği bir röportajda anılan kitabın çevrilmesinden Doğu Perinçek'in sorumlu olduğunu söyledi.

1 Temmuz günü Buruciye Medresesi'nde düzenlenen bir panel tartışmasının ardından Nesin, muhafazakâr yayın

kuruluşu olan TGRT'den bir muhabirin tanrıya inanıp inanmadığı gibi kasıtlı olarak yönelttiği sorularına muhatap oldu ve verdiği yanıtlar etrafta toplanan kitlede tepkilere yol açtı. Cuma gününe denk gelen Şenliklerin ikinci gününde bu tepkiler öngörülemeyen şekilde büyüdü ve planlanan etkinliklerin iptal edilmesine yol açtı. Etkinliğe davet edilen katılımcıların bir kısmı kaldıkları Madımak Oteli'ne sığınarak beklemeye başladı. Fakat otel kısa sürede, 1919'da bağımsızlık mücadelesinin resmi başlangıcı olarak şehirde düzenlenen kongreye atıfta bulunan, "Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu, Sivas'ta yıkılacak" gibi Cumhuriyet karşıtı sloganlar atan büyük bir kalabalık tarafından kuşatıldı. Askeri birlikler de dahil olmak üzere şehirde konuşlanmış kolluk kuvvetleri olaya müdahale etmekte geç kaldı ve saatler süren gerginliğin ardından Madımak Oteli'nin öfkeli kalabalık tarafından ateşe verilmesiyle otuz yedi kişi hayatını kaybetti. Ölenlerden otuz üçü, birçoğu Ankara'dan gelen festival katılımcılarıydı. Aralarında Koray Kaya (12 yaşında) ve Menekşe Kaya (15 yaşında) kardeşler, Asuman Sivri (16 yaşında) ve Yasemin Sivri (19 yaşında) kardeşler, Ankara'dan gelen bir semah grubunun üyeleri, gelecek vaat eden genç bir müzisyen olan Hasret Gültekin (22), Alevilik üzerine çalışan Hollandalı araştırmacı Carina Thuys (23), Alevi halk müziği sanatçıları eşler Muhlis Akarsu (45) ve Muhibe Akarsu (44), doktor ve şair Behçet Aysan (44) ve yazar Asım Bezerci (62) vardı. İki otel çalışanı ve kalabalıktan iki kişi de saatler süren kuşatmada hayatını kaybetti. Kurbanların yaşları, kamuoyu nezdindeki itibarları yaşananları toplum için daha da sarsıcı bir hale getiriyordu.

Demokratikleşme Umudunun Kırıldığı Eşik

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta yaşananlar Türkiye'de 1987 Anayasa Referandumunun getirdiği görece siyasi liberalleşme ve 1989 Yerel Seçimlerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin (SHP) seçim zaferiyle girilen 12 Eylül'den sonrası demokratikleşme beklentisinin sonu oldu. Özellikle 1989 yerel seçimlerinde SHP'nin Alevi ve Kürt adaylardan uzak durmayan tavrı sandıkta yüzde 29'a yakın bir oy getirmiş ve parti başta İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük

kentler olmak üzere 39 belediye başkanlığını kazanmıştı. Bugünden bakınca SHP'in bu önemli siyasi başarısıyla 2015 Haziran Genel Seçimleri sonrasında tanık olduğumuz toplumsal psikolojinin bir benzerinin yaşandığını düşünmek mümkün. SHP, 1989 yerel seçimlerindeki başarısını 1991 genel seçimlerine de taşıyabilmiş ve yüzde 25 oy alarak Meclis'te 99 milletvekiliyle Anavatan Partisi'nden sonra (ANAP) ikinci parti olmuştu.

"Sivas'ın Jeopolitik Konumu"

O gün Sivas'ta yaşananları anlatmak, nedenlerini ve sonuçlarını tartışmak amacıyla pek çok kitap yayımlandı. Ancak Muzaffer Erdost (1932-2020) tarafından yazılan bir kitap, muhtemelen olayları siyasi bir komplonun parçası olarak bağlamsallaştırmaya yakın olduğu için o dönemde pek gündeme gelmedi. Erdost, 1965 yılında *Sol Yayınları*'nı kurmuş ve klasik Marksist literatürü Türkçeye kazandıran solcu bir yayıncı ve gazeteciydi. Kardeşi İlhan Erdost, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından Mamak Askeri Cezaevi'nde dövülerek öldürüldü. Erdost, 1996 yılında yayımlanan *Türkiye'nin Yeni Sevr'e Zorlanması Odağında Üç Sivas* adlı kitabında, Sivas'ı bir "kavşak noktası" olarak tasvir ederek, olayı Sovyet sonrası dönemde Türkiye'nin değişen jeopolitik konumu ışığında bağlamsallaştırmaya çalışıyordu. Bu bağlamsallaştırmanın genel çerçevesi, Jacob Heilbrunn (1965-) ve Michael Lind (1962) tarafından 2 Ocak 1996 tarihinde *New York Times*'da yayınlanan "Balkan Sınırı Olan Üçüncü Amerikan İmparatorluğu" (The Third American Empire) başlıklı köşe yazısına dayanıyordu. Bu yazı Cengiz Çandar (1948-) tarafından 6 ve 7 Ocak 1996 tarihlerinde Türkiye gündemine taşınmıştı.

"Üçüncü Amerikan İmparatorluğu"nun "yüreği", yazarların söylemiyle, "Bir zamanlar Osmanlı Türkler tarafından yönetilen bölgeler"dir, yani daha sonra Sovyetler Birliği içerisinde kalmış ya da onun sosyalist müttefiki olmuş Osmanlı İmparatorluğu topraklarıdır; "eksenini" de Ortadoğu-Balkanlar oluşturmaktadır; "payanda"sı ve "denge noktası" ise, Çandar'a göre, Türkiye'dir! "Denge noktası", bir

ülke olursa, bu ülkenin de bir "denge noktası" olması gerekir ve "Üç Sivas"ta, Sivas'ın bir odak, bir düğüm noktası olduğu birkaç kez yinelenecektir. İlkin Sivas'ta kentsel alanın, daha sonra Sivas'tan doğuya (Tunceli'den Erzurum'a) ve gene Sivas'tan güneye (Kahramanmaraş'tan Hatay'a) kırsal alanın Alevi topluluklarından arındırılması amacıyla ve her biri ayrı bir kıyınla sonuçlanan toplumsal olaylar ile "Üçüncü Amerikan İmparatorluğu" tasarımı arasında birbiriyle örtüşen yakın bir ilişki bulunduğu vargısı pek yanlış olmayacaktır (s. 12)... 1978 Sivas, Kahramanmaraş, Çorum Olayları ile 1993 Sivas olaylarının ortak özelliği, egemen gericiliğin, emekçi halkın ilerici kesimi ile gerici kesimini birbiriyle çatıştırmış olmasıdır. 1978 olayları ile 1993 olayları arasında farklar da var. Birincisinde, 1978'de, devrimci demokratikleşmeye yönelik faşist saldırı, geleneksel Alevi-Sünni ayrımından yararlanmıştı, öldürülenlerin çoğu Aleviydi. İkincisinde, 1993'te, demokrat ve devrimci aydınlara saldırı, İslamın onurunu savunma biçimine bürünmüş olmakla birlikte, burada da, kıyına (katliama) Sünni topluluğun destek vermiş olmasının nedenini, Alevi-Sünni ayrımında aramak gerekir (s.15)... 1993 kıyının nedeni, Sivas'tan Samsun'a yol açmak isteyen PKK'nın Sivas'ta yerleşebilmesinin ortamını yok etmekti (s.17)... [*Sosyalist Alternatif*'te yayımlanan bir Sivas değerlendirmesine referansla] İki sonuç: Biri, Sivas'ın Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında bir düğüm noktası olarak jeo-stratejik önemi; ikincisi "halkların" buluştuğu bir kavşak olarak jeo-politik önemi (s.29)... Solcuların Alevileri "politize" ettiği sözü, bunun içindir ki yanlıştır. Politikleşmiş İslam, yani tarikatlar, Alevilerin, laik ve demokrat kimliklerinin baskılanmasına koşut olarak yaygınlaştı ve egemenleşti. Bu da Alevilerin, Alevi olarak politik parti arayışlarına yol açtı (s.32).

Alevilik, Görünürlük ve Siyasal Tanımlama Mücadelesi

Modern Türkiye tarihinde Alevilerin kamusal hayatta kendilerini görünür kılma imkânları çok kısıtlı oldu. Üstelik başarılı olunan durumlarda bile Alevilerin elde ettiği görünürlük, dönemin siyasi çalkantılarına koşut olarak

şekillendi ve Alevilerin hayrına sonuçlanmadı. Örneğin sol hareketlerin pek çoğu 1978'de Maraş'ta yaşananları "faşistlerin" "halka" saldırısı olarak yorumlamayı tercih etmiş ve Alevilerin adını bile anmamışlardı. Bu durum Aleviler arasında derin bir sahipsizlik duygusu yaratmış ve 12 Eylül 1980 Askeri Darbesiyle karşılaştıklarında sol hareketlere karşı güçlü bir güvensizlik duymuşlardır. Bu nedenle Aleviler 1980'lerin başında sessiz bir yeniden düşünme döneminden geçerken, ritüellerinde merkezi bir rol oynayan müzik aracılığıyla kültürlerini yeni kentleşme bağlamında korumaya çalıştılar. Bu sessizlik 1987 yılında, Türkiye'nin 1982 Anayasası'ndaki bazı geçici maddelerin kaldırılıp kaldırılmayacağına ilişkin bir anayasa referandumuna hazırlandığı dönemde bozuldu.

Bu dönemde, Aleviler için en önemli buluşma etkinliği olan ve 1960'larda bu yana düzenlenen Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri'ne çeşitli partilerden siyasetçilerin katılmasıyla Aleviler siyasi bir aktör olarak keşfediliyordu. Böylece Aleviler, taleplerini kendi kimliklerine atıfta bulunarak dile getirebilecekleri yeni bir görünürlük kazandılar. Dönemin etkili dergilerinden *Nokta*'nın üç yıl arayla yayınladığı iki özel sayının başlıkları bu süreçte görünürlük açısından yaşananların bir göstergesidir: "Alevilik Tarihe Karışıyor: Dinsel, Kültürel ve Politik bir Yok Oluşun Öyküsü" (27 Eylül 1987) ve "Aleviler, 'Artık Susmayacağız': Alevi Düşüncesi Son Yıllarda Büyük Bir Canlanma Yaşadı" (13 Mayıs 1990). Yine 1990 yılının Mayıs ayında, önde gelen sol eğilimli aydınlar ve gazeteciler tarafından imzalanan bir açık mektup Cumhuriyet gazetesinde yayımlandı. "Alevilik Bildirgesi" olarak bilinen bu mektup, Alevilerin tanınma taleplerini ilk kez açık bir şekilde ve kimliklerine işaret ederek çerçeveliyordu. Ancak bu görünürlüğün bir bedeli oldu. Aleviliğin kazandığı beklenmedik görünürlük karşısında tüm önemli siyasi eğilimler Aleviliğin nasıl tanımlanacağı konusunda bir mücadeleye başladı. Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana ulusal kimlik tanımları üzerinde mücadele etmiş laik cumhuriyetçilik, dindar muhafazakârlık, Türk ve Kürt milliyetçilikleri gibi bu eğilimlerin Aleviliği

kendi siyasi gündemleri çerçevesinde tanımlamaya yönelik mücadeleleri bugün de sürüyor.

Katliamın Travmatik Mirası ve Toplumsal Bellek

2 Temmuz Sivas Katliamı, Aleviliğin oldukça önemli bir görünürlük kazandığı bu dönemde gerçekleşti. Televizyon ekranlarından izlenen saatler süren kuşatma Türkiye'deki ve yurtdışındaki Alevilerin büyük tepkisini çekti ve Aleviler tarafından kurulan derneklerin sayısında hızlı bir artış yaşandı. 12 Mart 1995 tarihinde, İstanbul'da Alevilerin çoğunlukta olduğu Gazi Mahallesi'ndeki dört kahvehane ve bir pastanenin akşam saatlerinde çalıntı bir taksiden otomatik silahlarla açılan ateşle saldırıya uğraması Alevilerin yaşanan ayrımcılığa karşı tepkisini derinleştirdi. Saldırıya tepki olarak Aleviler yaşadıkları mahallelerde sokağa çıktı ve İstanbul'da üç gün süren öfkeli bir ayaklanma yaşandı. Bu olaylarda, polisin sert müdahalesi sonucunda yaklaşık kırk kişi hayatını kaybetti ve yüzlerce kişi de yaralandı. Saldırıda bulunanların kimlikleri bugün dahi bilinmiyor. Aleviler, doğrudan hedef alındıkları bu iki trajik olayı İslamcı bir partinin iktidara yürüdüğü bir dönemde cumhuriyetçi-laik ve İslami-muhafazakâr çatışması çerçevesinde yorumladı. Tıpkı, 1970'lerin sonunda maruz kaldıkları siyasi şiddeti dönemin sağ ve sol siyasal hareketlerin çekişmesinin bir sonucu olarak gördükleri gibi.

Erdost'un 2 Sivas 1993'la ilgili teorisinin yıllar sonra yeniden gündeme gelmesi önemlidir. 2000'lerin ikinci yarısında iktidarını koruyan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Alevi ve Kürtlerin taleplerini de içerecek şekilde Türkiye'nin insan hakları meselelerini çözmeye yönelik bir dizi açılım süreci başlattı. Bu sürecin bir sonucu olarak 2010 yılında önemli bir dizi anayasa değişikliği için referanduma gidilmesine karar verildi. Aleviler, yine bir referandum vesilesiyle hatırlandılar ve talep etmedikleri bir görünürlük kazandılar. Bu dönemde Aleviler AKP'nin gündemini desteklemekte tereddüt etmiş ve yeni siyasi reformlara karşı Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından temsil edilen eski rejimin "vesayetini" savundukları iddiasıyla AKP yanlısı medya çevreleri

tarafından hedef gösterilmişlerdi.

24 Haziran 2011'de, Sivas Katliamı'nın on sekizinci yıldönümünden sadece bir hafta önce, TRT'de yayınlanan "Faili Meçhul" başlıklı haber bülteninde, 1993 olayları PKK'nın Alevi-Sünni gerilimini tırmandırarak ülkeyi istikrarsızlaştırmak için düzenlediği bir provokasyon olarak yorumlanıyordu. Bu söylem, Sivas'ta yaşananların Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içinde bir kliğin Refah Partisi'ni (RP) iktidardan uzaklaştırma amacıyla düzenlediğine dair bir komplo olduğunu düşünen İslamcı çevreler için bile yeniydi. Aleviler ise bu yeni anlatıyı, Alevilerin tanınma taleplerine karşı siyasal İslamın Sivas'ta yaşananlardaki rolünü aklamaya yönelik bir girişim olarak yorumladı. Kürt hareketiyle bağlantılı bir gazete olan *Özgür Gündem*'de yayınlanan bir röportajda ise, Özel Harekât Dairesi'nin (ÖHD) ismini vermek istemeyen eski bir üyesi, 1993'teki Sivas Katliamı'nın gerçekte PKK'nın bölgeye sızmasına karşı koymak için TSK tarafından yürütülen gizli bir operasyon olduğunu iddia ediyordu. Sivas olaylarından sadece üç gün sonra, 5 Temmuz 1993'te bir grup PKK gerillası, misilleme olarak Erzincan'ın Sünni köyü Başbağlar'ı basmış ve 33 sivili öldürmüştü. Ancak PKK lideri Abdullah Öcalan (1949-) böyle bir saldırı emri vermediğini ve söz konusu gerilla birliğinin liderinin bu kararı kendi başına aldığını açıklamıştı.

İnkâr, Cezasızlık ve Resmî Anlatılar

AKP de dahil olmak üzere çeşitli siyasi hareketlerin "demokratik açılımlar" yoluyla tarihi yeniden yazmaya çalıştığı bu dönemde, 1993 yılında Sivas'ta gerçekte neler yaşandığına dair tartışmaların devam ediyor olması, Türkiye'deki tüm önemli siyasi akımların Aleviliği kendi gündemlerine nasıl dahil edecekleri konusunda hala bir mücadele içinde olduklarını göstermesi açısından oldukça anlamlıdır. Hiçbiri, Alevilerin 1980'lerin sonundan bu yana, kırk yılı aşkın bir süredir dile getirdikleri taleplerin karşılanması konusunda bir çabaya girişmedi. Sivas Katliamı'nı (hukuki olarak da) bir bağlama oturtamadı ya da oturtmaya istekli olmadı. Katliamdan sonra uzun yıllar bir

kebapçı olarak faaliyet gösteren otel ancak 2011 yılında, "Alevi açılımı" kapsamında, bir bilim ve kültür merkezine dönüştürüldü. Türkiye'de ve yurtdışında yaşayan Alevilerin çoğunluğunu temsil eden kuruluşlar ise lokantanın bir utanç müzesine dönüştürülmesini talep ediyorlardı.

Bu taleplerini dile getirirken (Sivas'tan bir ay önce) 29 Mayıs 1993 tarihinde, Almanya'da siyasetçilerin ve toplumun Solingen kentinde ırkçılar tarafından evlerinin kundaklanması sonucunda beş ferdini yitiren Genç ailesinin yasına nasıl ortak olduklarına ve bu trajik olayın unutulmaması için yapılanlara işaret ediyorlardı. Oysa Türkiye'de açılan bilim ve kültür merkezinin girişine yerleştirilen anıt duvarda, "2 Temmuz 1993 tarihinde meydana gelen elim olayda otuz yedi insanımız hayatını kaybetti. Böyle bir acının bir daha asla yaşanmamasını diliyoruz…" derken gerçekte ne olduğuna değinilmiyordu. Eğer gerçekten bir şey olmadıysa, o zaman suçlanacak kimse de olmayacaktır. 1993 yılından itibaren sürmekte olan Sivas Davası'nın 5 sanığıyla ilgili olan kısmı 13 Mart 2012 tarihinde zaman aşımından düşürüldü. Cumhurbaşkanı Erdoğan 6 Eylül 2023 tarihinde af yetkisini ikinci kez kullanarak, Sivas Davası'ndan idam cezası alan fakat idam kaldırılınca cezası ağırlaştırılmış müebbet hapse dönüştürülen "asli fail" Hayrettin Gül'ün cezasını sağlık sorunları nedeniyle kaldırdı. Aleviler hâlâ Sivas'ta yaşanan ölümlerin yasını tutuyor, anma törenleri düzenlemeye devam ediyor. Sivas, otuzuncu yılında Türkiye'de ve yurtdışında Aleviler için halen kimliklerini tanımlayan güçlü bir "seçilmiş travma" oluşturuyor.

Sonuç

2 Temmuz 1993 Sivas Katliamı, yalnızca Alevilere yönelik organize bir şiddet biçimi olarak değil, aynı zamanda Türkiye'de tanınma mücadelesi veren toplulukların karşılaştığı yapısal inkâr, cezasızlık ve bastırma siyasetinin çarpıcı bir örneğidir. Aradan geçen otuz yıla rağmen hem toplumsal hafızada hem de siyasal tartışmalarda merkezi bir yer işgal etmeyi sürdürmekte; Alevilerin adalet, tanınma ve

eşit yurttaşlık taleplerinin simgesel taşıyıcısı olarak anlam kazanmaktadır.

Sonnotlar

Yazarın kaleme aldığı farklı metinlerden derlenmiştir.

Kaynakça & İleri Okumalar

Ata, Kelime. 2021. *Kızıldan Yeşile: Sol, Aleviler, Alibaba Mahallesi ve Sivas'ta Dönüşen Siyaset*. Ankara: Turan Yayınevi.

Çaylı, Eray. 2022. *Victims of Commemoration: The Architecture and Violence of Confronting the Past in Turkey*. New York: Syracuse University Press.

Ertan, Mehmet. 2021. *Aleviliğin Politikleşme Süreci: Kimlik Siyasetinin Kısıtlılıkları ve İmkânları*. İstanbul: İletişim Yayınları.

van Bruinessen, Martin. 1996. "Kurds, Turks and the Alevi Revival in Turkey." *Middle East Report* 200: 7-10.

Yıldız, Ali Aslan, and Maykel Verkuyten. 2011. "Inclusive Victimhood: Social Identity and the Politicization of Collective Trauma among Turkey's Alevis in Western Europe." *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology* 17 (4): 243-269.

Zırh, Besim Can. 2015. "Euro-Alevis: From *Gastarbeiter* to Transnational Community." In *The Making of World Society: Perspectives from Transnational Research*, edited by Remus Gabriel Anghel, Eva Gerharz, Gilberto Rescher, and Monika Salzbrunn, 103-132. Bielefeld: transcript Verlag.

Zırh, Besim Can. 2024. "Görünmezlik ve Tanınma Arasında: Sivas Katliamı." In *100 Kesitle Cumhuriyet Türkiyesi'nin 100 Yılı*, edited by Alp Yenen and Erik Jan Zürcher. İstanbul: İletişim Yayınları.

Zırh, Besim Can. 2023. "Yadsımanın Nesnesinden

Tanımlama Mücadelesi Öznesine Alevîlerin Uzun Onyılı: Seksenler.” In *Türkiye’nin 1980’li Yılları*, edited by Mete Kaan Kaynar. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yayıncı Notu: Bu yayında yer alan görüş, yorum ve veriler yalnızca ilgili yazar(lar)a aittir; Alevi Ansiklopedisi’nin, editörlerinin veya destekleyici kurumların görüşlerini zorunlu olarak yansıtmaz. Alevi Ansiklopedisi ve editörleri, içeriğin kullanımından doğabilecek sonuçlardan sorumlu değildir